

דף כט.

עין משפט א.

או"ח סימן תקנה פ"א

א. בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל, ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי ז, ומשום כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ק ולא לשתות יין ר בליל עשירי ויום עשירי.

הגה: ויש מחמירין עד חצות היום ש ביום עשירי ולא יותר.

ואם חל תשעה באב בשבת ונדחה מותר לאכול בשר ולשתות יין ביום שני, אבל בליל מוצאי תשעה באב אסור ת משום אכילת של יום.

צ. והיינו דאמר ר"י בתענית כ"ט ע"א, אילו הייתי שם לא קבעתיו אלא בעשירי משום שרובו של היכל נשרף בעשירי, ומה שתיקנו בט' באב משום דתחלת הפורענות עדיף.

ק. ומשום כך אין שוחטין עד אחר התענית, אם לא שחל ט' באב ביום ה' דאז לכבוד שבת מותר לשחוט ביום ט' באב אחר חצות. כה"ח אות ג'.

ומ"מ בתבשיל של בשר מותר בליל עשירי, וכן מותר בכוס ברכת המזון אם הוא נזהר בזה בכל השנה. שם אות ד'.

ר. וה"ה שלא לרחוץ ולהסתפר ולכבס והיינו בבית המרחץ, אבל רחיצה סתם מותרת. מ"ב אות ג'. וכשחל העשירי ביום ו' פשוט דהכל מותר לכבוד שבת.

ולפי הרופאים כיון שגופו נחלש מהתענית אין לו לשמש בליל עשירי אם לא בטבילת מצוה משום שומר פתאים ה'. כה"ח אות ז'.

ו. והנוהגים שלא לומר שהחיינו מי"ז בתמוז נכון שלא יאמרו גם בליל עשירי ויום עשירי. כה"ח אות ח'.

ש. משמע לדעה ראשונה בשו"ע אסור כל יום עשירי, וכן ראוי לעשות לפרושים ות"ח. ו. אבל ליולדת אחר ז' ימים שצממה מותר לה בשר בליל עשירי, שאין זה אלא מדין מנהג ואין להחמיר עליה. כה"ח אות י"א.

ת. אבל להסתפר מותר בליל מוצאי ט' באב שנדחה. כה"ח אות י"ז. ומהר"ש ויטל כתב בשער הכוונות דף פ"ט ע"א דאביו מהרח"ו אכל בשר בליל מוצאי ט' באב כשזה דחוי. כה"ח אות י"ט.

ודוקא בט' באב מחמירין משום אכילתו של יום ולא בשאר תעניות. מ"ב אות ה'.

דף כט:

אור"ח סימן תקנא פ"א

עין משפט א.

א. משנכנס אב ממעטין בשמחה א, וישראל שיש לו דין עם א"י ישתמט ממנו ב כיון שמזלו רע.

הגה: מילה שהיא מר"ח אב עד ט' באב נוהגים שהמוהל ובעל הברית ואבי הבן ג לובשין בגדי שבת ד, אבל בלי זה אסור ואפי' בשבת חזון אין מחליפין אלא הכתונת ה בלבד. ופורשין פרוכת של שבת אם לא שחל ט' באב בשבת ונדחה, שאין פורשין הפרוכת של שבת.

הגה: מי שיש לו נישואין בשבת נחמו, מותר לו ללבוש בגדי שבת י בשבת חזון.

א. ממשנה תענית כ"ו והיינו מר"ח עד עשרה בו בכלל. ומי שנזהר שלא לשמוח בעשרה ימים אלו יזכה לעשרה דברים שעתידי הקב"ה לחדש לעתיד לבא כמו שאמרו במדרש רבה פ' בא פ' ט"ו.

ו ממעטין בשמחה פי' היינו שאין שמחין כלל כמ"ש התוס' במגילה דף ה' ע"ב. מ"א ס"ק א'. ומ"ב אות א'.

ב. היינו עד עשרה באב, ואם אפשר עד ר"ח אלול או לפחות עד ט"ו באב זה עדיף. כה"ח אות ג'.

והא"ר כתב דאפשר שמשמע מהגמ' גם ביום י"ז בתמוז עצמו ועשרה בטבת יש להשמט. ג. וכן אמו, כ"כ בח"א. מ"ב אות ד'. וכן אבי אבי הבן ואבי היולדת נהגו להקל ללבוש בגדי שבת הם ונשיהם, וה"ה לענין פדיון הבן. כה"ח אות ז'.

ד. וכאן אפי' לבנים ממש, אבל ביום ט' באב דבעל ברית לובש בגדים אחרים כמ"ש בס"י תקנ"ט סעיף ח' שם לא לבנים ממש.

ו ומ"מ חדשים אסור ללבוש. כה"ח אות ט', משערי תשובה אות א'.
ו לענין תספורת לבעל הברית אין להתיר מר"ח, אבל לדעת השו"ע דאין לאסור תספורת רק משבוע שחל בו תשעה באב היכא שתשעה באב חל ביום שבת או ביום ראשון בשבוע שאין דין שבוע שחל בו יש להתיר גם לבעל הברית בתספורת. כה"ח אות י'.

ה. והיינו המעיל ולא החלוק, כ"כ בהגהת המרדכי, אבל י"א דמעיל אסור שזה דבר מפורסם אלא חלוק הפנימי בלבד מותר, וכך דעת האחרונים. והנוהג שלא להחליפו זה מנהג שטות דאינו לובשו אלא משום הזיעה. מ"א ס"ק ד' מרש"ל, והרבה קהלות גם באשכנז נוהגים ללבוש כל בגדי שבת. כה"ח אות י"ג.

ו. אבל לא בגדים חדשים. מ"ב אות ט'. ומ"מ תספורת אסור גם אם הוא חתן. כה"ח אות י"ח.

אר"ח סימן תקלד פעי"א

עין משפט ב.

א. אין מכבסין במועד ז. ואלו שמכבסין: הבא ממדינת הים, והיוצא מבית השבי או מבית האסורין, והמנודה שהתירו לו חכמים ברגל, ומי שנדר שלא לכבס ונשאל ברגל והתירו לו ח.

ב. ה"ה שמותר לכבס מטפחות הידים ט ומטפחות המגלחים י והמגבות שמנגבים בהם כ ובגדי הקטנים ל ומי שאין לו אלא חלוק אחד. וכל אלו מכבסין כדרך אפי' בסבון ואבקת כביסה ובפרהסיא מ ע"ג הנהר.

הגה: ולא יכבסו רק הצריך להם דהיינו חלוק אחד, אבל בגדי תינוקות מותר גם בג' וד' בגדים בפעם אחת כי צריכים להם כמה פעמים ביום.

הגה: ודוקא על גבי נהר שמתכבס יפה התירו בפרהסיא, אבל שלא על גבי הנהר צריך לעשות בצינעה.

אר"ח סימן תקנא פעי"ג

עין משפט ג.ד.

ה. שבוע שחל בו תשעה באב אסור לספר ולכבס אפי' אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו אחר ט' באב י, ואפי' אין לו אלא חלוק

ז. ממשנה במו"ק דף י"ג, ואפי' לצורך המועד אסור מטעם שלא יכנס למועד כשהוא מנוול כמו לגבי גילוח.

ח. וכל אלו המותרין רק בצריכים ואין להם בגד אחר. כה"ח אות ב'.

ט. שאפי' כיבסן לפני הרגל חוזרין ומתלכלכין תיכף, ואותם שמחליפים אותם משבת לשבת אסור. מ"ב אות ד'.

י. לאותם שהתירו חכמים להסתפר ולהתגלח. ויש שגורסים מטפחת הספרים היינו ספרי קודש.

כ. ועכשיו נהגו במגבות חומרא, וכן ראוי לעשות. כה"ח אות ח'.

ל. היינו הקטנים ביותר שדרכם להתלכלך בטיט ובצואה.

מ. ודעת המ"א בס"ק ד' להחמיר שלא לכבסן בפרהסיא.

נ. ולהסתרק מותר גם לאיש בשבוע זה. מ"ב אות כ'. ואשה אסורה להסתפר ג"כ בשבוע זה לדעת הנו"ב, וכ"כ המשב"ז אות י"ג, אך לגלח הצדעין יש להקל באשה, והגם שיש מקילין ראוי להחמיר. כה"ח אות מ"ז.

ו. ולגזוז הצפרנים כתב הט"ז בס"ק י"ג דגם למחמירים בתספורת מ"ז תמוז אין להחמיר בגזיזת הצפרנים רק בשבוע שחל בו תשעה באב, והמ"א מתיר גם בשבוע זה, ובפרט לצורך שבת או לטבילה מותר גם לדעת הט"ז כ"כ המ"א. כה"ח אות מ"ח-מ"ט. וה"ה למוהל מותר לתקן צפרניו בשבוע זה.

אחד אסור.

ו. אין ללבוש או להציע גם המכובסים מקודם, ואפי' מטפחות הידים והשלחן אסור, וכיבוס שלנו ^ב מותר, אבל גיהוץ שלנו אסור, וכלי פשתן אין בהם איסור גיהוץ ^ג והרי הם ככיבוס שלנו שמותר. ודוקא לגהצן ולהניחן אחר ט' באב, אבל אסור ללבושן ^ד בשבוע זה.

ונהגו לאסור גם כלי פשתן ^ה אפי' בכבוס שלנו בין ללבוש בין לכבסם ולהניחם, ואין להקל בדבר כיון שנהגו איסור. ובזמן הזה שאין מכבסין במים לבד כל כיבוס בזה"ז הוי גיהוץ ואסור מדינא אפי' בכלי פשתן.

הגה: ואנו נוהגים להחמיר בכל זה מתחילת ר"ח ^ו עד אחר התענית, אם לא שזה צורך מצוה ^ז, אבל בט' באב עצמו לא תלבש האשה רק חלוק בדוק ^ח, וכן לכבוד שבת לובשים כלי פשתן ומציעים לבנים כמו בשאר השבתות ^ט.

ו. ואם הצפרנים עודפים על הבשר שצריך לחתוך אותם דשם נתלים החיצונים והמגדל אותם עונשו קשה מאוד, בכה"ג מותר לחתוך אותם אפי' ביום ט' באב עצמו, ואם אפשר יעשה בידי או בשיניו. כה"ח אות מ"ט.

ס. היינו של חו"ל שאין הכיבוס יפה ככיבוס ארץ ישראל וע"כ מותר לכבס ולהניח אחר ט' באב, אבל לכבס וללבוש אסור בכל מקום, ב"י. מ"ב אות כ"ב. והיינו אפי' לדעה זו דהרי יש אוסרים וכן נהגו כמו שכותב השו"ע אח"כ.

ע. שאין חוששין לגהץ אותם כיון שהם סמוכין לבשר ומתמלאין בזיעה תמיד, כ"כ הטור, והרמב"ן כתב הטעם שאינם מתגהצים כהוגן ואין זיעה וטינוף יוצא מהם ומטעם שהם קרובין לבשר.

ומה שאין גיהוץ בכלי פשתן היינו בישנים אבל בחדשים יש בהם גיהוץ, והיינו גם בשל ארץ ישראל. מ"ב אות כ"ד.

פ. אפי' היו הכלי פשתן מגוהצין או מכובסין קודם שבוע זה. ב"י בשם הרמב"ן.

צ. ועשאו ככלי צמר, וא"כ אחרי שנהגו בהם איסור אפי' במים לבד אפי' להניחם לאחר כך ואפי' ע"י נכרית.

ק. ומי שאין לו אלא חלוק אחד יש להתיר לכבס מר"ח עד השבת. מ"ב אות כ"ט.

ר. שמותר גם בשבוע שחל ט' באב בתוכה. מ"ב אות ל'.

ש. ואם אין לה נקי ובדוק מותר ליתן לכובסת א"י לצורך לבישת לבנים אפי' בט' באב עצמו. כה"ח אות ס"ב.

ת. וואם אין לו כותונת לשבת מותר לכבסה ע"י עכו"ם. מ"ב אות ל"ב. אבל תספורת אסור גם לכבוד שבת, דבלאו הכי אין רגילין להסתפר בכל ערב שבת. מ"ב שם.

ו. והצעת לבנים לכבוד שבת דמותר היינו על השלחן, אבל להחליף סדינים נהגו איסור. ט"ז ס"ק ד' בשם רש"ל. מ"ב אות ל"ג.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: אסור ליתן בגדים לכובסת א"י לכבסם מר"ח ואילך א, אבל קודם ר"ח מותר לתת לה אע"פ שמכבסת אותם אחר ר"ח ב.

עין משפט ה. אר"ח סימן תקנא פ"ה ד

ה. ז. אחר התענית מותר לספר ולכבס מיד ב, ואם חל ט' באב ביום ראשון או בשבת ונדחה מותר בשבוע בין שקודם התענית בין שאחריו, ויש מי שאומר שנהגו לאסור כל השבוע שלפניו ד חוץ מיום ה' בשבוע ויום ו'.

הגה: ונוהגים להחמיר מתחילת ר"ח לענין כיבוס, אבל תספורת נוהגים להחמיר מי"ז בתמוז י.

א. אפי' ע"י אמירה בעלמא נהגו איסור, או מר"ח או משבוע שחל בו. כה"ח אות ס"ח. ואפי' לומר לא"י לכבס אחר ט' באב אסור, ולענין כלי פשתן מותר בכה"ג. מ"ב אות ל"ד.

ב. ואפי' תכבס אותם בשבוע שחל בו. מ"ב אות ל"ה מביאורי הגר"א.

ג. וק"ו שמותר בבשר ויין, ואותם הנוהגים איסור עד שבת נחמו טעות בידם וא"צ אפי' התרה, כ"כ הרש"ל, אבל הב"ח כתב דמנהגם צריך התרה ויש לעשות התרה לחוש לדעת המחמירין.

ומ"מ מצד מנהג יש להחמיר בבשר ויין גם ביום עשירי. כה"ח אות ע"ו. וכמבואר בסי' תקנ"ח ועי"ש גם בתספורת מכח מנהג.

ד. גם האוסרים היינו בחל ט' בשבת ונדחה, אבל אם חל ביום ראשון מותר לכו"ע ואין בכה"ג שבוע שחל בו. מ"א ס"ק י"ז. מ"ב אות ל"ח. וזה לדעת השו"ע אבל לפי מש"כ הרמ"א דנהגו לאסור מר"ח אין נפ"מ.

וכיון שהשו"ע כתב סתם ויש הלכה כסתם וכך קיי"ל לבני הספרדים, וכ"כ הבן איש חי פ' דברים אות י"ב, מיהו לענין תספורת ראוי להורות לעם כמנהג הזקנים שלא להסתפר כלל לפני אותה שבת כדי שיכנס ליום התענית כשהוא מנוול, אלא שאין גוערין בחזקה ביד המקילין, שהרי הגם שהשו"ע דעתו כסתם מ"מ ראוי לחוש לכתחילה היכא דאפשר. כה"ח אות ע"ח.

ה. ואם חל ט' באב ביום ה' אסור לכבס ביום ה' לכבוד שבת אפי' מן המנחה ולמעלה. כ"כ הב"י בשם הר"ן. מ"א ס"ק י"ח. ואם א"א לו לכבס למחרת בע"ש אפשר להתיר ע"י כובסת א"י. כה"ח אות ע"ט.

ו. וכ"כ המהר"ח בשם האר"י ז"ל שלא היה מסתפר מיום י"ז בתמוז עד אחר ט' באב, ולכבוד שבת יש מתירין מי"ז בתמוז עד ר"ח. כה"ח אות פ"א.

וואבל שחל ל' יום שלו בי"ח בתמוז יש להקל בתספורת עד ר"ח שאינו אלא מנהג. כה"ח אות פ"ב.

עין משפט ז.

או"ח סימן תקנב סעיף י

יא. אם חל תשעה באב באחד בשבת או שחל ביום שבת ונדחה, אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת בשבת ז ומעלה על שולחנו אפי' כסעודת שלמה המלך בעת מלכותו.

הגה: ומ"מ צריך להפסיק מבעוד יום.

ז. ואם מונע עצמו משום האבלות עבירה היא בידו. מ"ב אות כ"ג. ומזמנים בסעודה שלישית הגם שהיא סעודה המפסקת משום כבוד שבת. כה"ח אות נ"א.